

Poczta polowa 53.

xxxxxxx d.l. Kwietnia 1920 r.

Naczelne Dowództwo W. P.

(Sztab Generalny).

::

ODDZIAŁ II.

Ew/6. Nr 13665/p

30235
L

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

w B e l w e d e r z e .

Przedkłada się do wiadomości odpis raportu Dele-
gata Wojskowego Kpt. Myszkowskiego o pertraktacjach
komisji litewsko - łotewskiej w Kownie w sprawach gra-
nic.

Zatwierdził

Władysław Kutyński

O t r z y m u j ą :

Adjutantura Generalna.

M.S. Wojsk. Biuro Prezydjalne.

Min. Spr. Zagranicznych.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. Dz. 30235 dnia 6/IV 1920 r.
Załącz. Wydział

3023-1-

O . D . P . I . S .

PEŁNOMOCNIK WOJSKOWY

Ryga, 26.3.1920 r.

N.D.W.P. na Łotwę.

Nr.891.

DO

N.DOW.W.P. (SZTAB GENERALNY).

Oddział II.

STOSUNEK ŁOTWY DO LITWY.

Rozpoczęte 26.Lutego w Kownie pertraktacje litewskiej i łotewskiej komisji granicznych zakończyły się, nie dając w kwestjach najbardziej spornych t.j. Połabskiej i Iłłuksztańskiej żadnych konkretnych rezultatów. (*graniczne sprawowania w kate...*). Prace komisji zostaną prawdopodobnie wznowione po rozstrzygnięciu sporu o Wałk i po uzupełnieniu pełnomocnictw litewskiej komisji przez jej Rząd. Przypuszczenia o agresywnych zamiarach Łotwy w stosunku do Litwy, meldowane już uprzednio, potwierdzają się w sposób zdecydowany pomimo braku danych oficjalnych. W tym samym czasie, gdy Łotysze toczyli zaciętą kompanję o Wałk, do którego w rzeczywistości nie mają prawa z drugiej strony(litewskiej) znosili i nadal znoszą okupację wojsk litewskich w Iłłuksztańszczyźnie. Jaskrawość tego faktu łagodzi przypuszczenie, że nie chcą równocześnie na wielu frontach stawiać zbyt kategorycznych żądań, ani też marażyć się Anglii. Jednak nie tylko względy taktyczne odgrywają tu rolę. W najbardziej stosunkowo naprężonych momentach cechowało postępowanie łotewskiego rządu w stosunku do Litwinów wielkie umiarkowanie i powściągliwość - dyktowane dalej idącymi zamiarami zmierzającymi do osiągnięcia zbliżenia łotewsko - litewskiego , zenitem którego stać by się miało federacja obu narodów. Spotykałem się np. z takim zdaniem wpływowych sfer łotewskich: " niechaj Polska zwróci swą uwagę na Białoruś, a nam pozostawi swobodę grankowania swych wpływów na Litwie, z którą nas wiąże pokrewieństwo i podobieństwo

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

stwo języka."

Równocześnie potwierdzają się przypuszczenia w sprawie stanowiska Anglii w powyższej kwestji. Zorganizowane i prowadzone w Rydze przez Anglików kursa tanków pod warunkiem dopuszczenia na nie Litwinów, mają się stać zaczątkiem zbliżenia na polu wojskowym. Pomimo wielu przeszkód, które Anglja w pracy swej, zmierzającej do stworzenia bloku Bałtyckiego pod jej protektoratem na drodze swej napotykała, pracy tej nie przerywa a może tylko ciężar jej przenosi na Łotwę i Litwę.

(Jeśli więc zbliżenie litewsko - łotewskie stać się nam może w przyszłości szkodliwe musimy już teraz pogłębiać na Litwie antagonizm terytorjalny do Łotwy - zdaniem moim - fakt nieopróźnienia przez Litwinów Iłłukszańszczyzny jest dla nas pomyślnem, choćby ze względu na analogiczne pretensje Łotyszów do jej części wschodniej, które tem więcej stają się nierzeczowe).

SPRAWY WEWNĘTRZNE.

W związku z naznaczeniem na 17. i 18. Kwietnia wyborami do Konstytuanty wro w kraju agitacja i praca przygotowawcza. Najbardziej ożywioną działalność przejawiają socjalna demokracja i związek rolników (sojuz ziemielnych sobstwenikow); pierwsza będzie prawdopodobnie najsilniej reprezentowaną (ca. 45 posłów na ogólną ilość 150), zaś związek rolny drugim z rzędu (ca. 40. posłów). Z pośród mniejszości narodowych najbardziej intensywnie i zwarcie występują Niemcy, których wszystkie partje przyjęły wspólną listę. Polacy nie posiadają na Łotwie żadnej sprężystej organizacji to też nie przeprowadzą, z wyjątkiem Polskich Inflant, żadnego posła; w tych ostatnich doszło do porozumienia między Polakami i związkiem Łatgalskich drobnych właścicieli ziemskich (Łotyszów i sterowierów) przez co (zawarcie bloku) osiągnąć może Polacy 3 - 4 miejsca na ogólną ilość przeznaczonych dla Łatgalji 39. Wojsko zostało dopuszczone do wyborów

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

38 41

nie tyle skutkiem przejęcia się względami demokracji, ile w celu uzyskania terenów zagrożonych (patrz załącznik).

W agitacji przedwyborczej przyjmują udział prawie wszyscy przedstawiciele łotewskiego rządu, w szczególności jednak premier Ullmanis, Mejerowicz, Berg, którzy objeżdżają wszystkie gminy, w których figurują jako kandydaci, wygłaszając częstokroć bardzo demagogiczne przemówienia.

Niepodobna twierdzić już teraz jakie rezultaty dadzą wybory, jednak zdaje mi się być pewnym, że nie uda się stworzyć rządowi tak przeważającej większości, jaką dotychczas rozporządzał. Pokłada on duże nadzieje w Łatgalji, w której wpływy socjalnej demokracji są minimalne.

Generał Ballod otrzymał przed dwoma tygodniami 2 odznaczenia angielskie: krzyż S-go Michała i Jerzego.

(-) Myszkowski

Kpt. p.d. Szt.gen..

Za zgodność odpisu:

Katymnik

O D P I S.

NOWA POŁUDNIOWA GRANICA LOTWY.

Komisja graniczna lot.-litewska, rozpoczęła swoje prace dn. 26. Lutego w Kownie i skończyła 11. Marca. Wszystkie sprawy graniczne były pomyślnie rozstrzygnięte z wyjątkiem kwestji Połagi i Iłłukszy.

Na pierwszym posiedzeniu komisja uchwaliła wniosek, że na podstawie oznaczania granic przyjmie się zasady etnograficzne. Sporne punkty będą rozstrzygane przed specjalną komisją, która będzie badać warunki na miejscu. W miejscach co do których zgody obustronnej komisja nie osiągnie, zarządzony będzie plebiscyt.

Odnosnie do poszczególnych rejonów zaznacza się:

- 1) Litwini zażądali przyłączenia rejonu Połagi do Litwy bez rozpatrywania przez komisję, na co się delegacja łotewska nie zgodziła.
- 2) Co do Gminy Rucan zażądali Litwini oświadczenia komisji, jednakowoż oświadczyli, że zrezygnują z ostatniej jeżeli sprawa Połagi będzie dodatnio rozstrzygnięta.
- 3) Od Rucan do Klokoli pozostaje dotychczasowa granica administracyjna, przyczem Litwini gotowi są co do węzła kolejowego Możejki zawrzeć z Łotwą specjalną konwencję ~~wojewódzka~~ ^{polisywa}, któraby całkowicie zabezpieczała połączenie z Libawą.
- 4) Co do obszaru napółudnie od linii Klikole - Zagar na prośbę delegacji łotewskiej ma rozstrzygać komisja.
- 5) Od Zagar do rzeki Szwity pozostaje teraźniejsza granica administracyjna, z wyjątkiem wsi Bulkuszy, której przynależność państwowa na prośbę litewskiej delegacji będzie jeszcze zbadana.
- 6) Pas 7 - 10 wiorst szerokości, wzdłuż administracyjnej granicy od rzeki Szwiten do Memla zamieszkałej przeważnie przez Łotyszy będzie jeszcze sprawdzony na propozycje łotewskiej delegacji.
- 7) Przestrzeń ziemi ograniczona z północy rzeką Sussej i

z południa rzeką Memel i stara administracyjna granica od ujścia rzeki Sussej do Memla aż do Oknickiej granicy włącznie będzie na prośbę Litwinów poddana do rozstrzygnięcia komisji. Bez wątpienia rezultat będzie dla Łotyszy pożyślny, ponieważ teren ten jest w zupełności łotewski.

8) Gmina Okniska (która przedtem należała do Kowieńskiej guberni) podzielona rzeką Susej na 2 części. północna część oddali Litwini bez zastrzeżeń i tylko zażądali sprawdzenia komisją części południowej.

9) Co się tyczy rejonu Iłłukszty, na wschód od Oknistego granicznego luku, nie osiągnięto zgody.

Początkowo Litwini chcieli zezwolić na plebiscyt tylko w Gorzeńskiej gminie i żądali dla siebie Prochden, Stallhof gminy Kurzemskiej oprócz tego niektóre części gmin Bowerau i Szlosbergu, a także i wschodnią część Kurlandji na południe od Dźwińska, ostatecznie ze względów strategicznych i ekonomicznych. Na to nie mogła się zgodzić delegacja łotewska. Później Litwini zaproponowali rozstrzygnięcie o przynależności tej ziemi, poddać kompetencji komisji sędziów, któraby się składała z pewnej liczby litewskich i łotewskich członków pod przewodnictwem Ententy.

Również tej propozycji delegacja łotewska nie przyjęła, ponieważ szczególnie zachodnia część tej ziemi jest zupełnie łotewska i tylko sami mieszkańcy mieliby prawo rozstrzygać o jej przynależności.

Posiedzenia komisji zostały przerwane, Litwini złożyli memorjał, w którym zgadzają się na kompromis w powiecie Iłłuksztańskim, o ileby Łotysze oddali im rejon Połegi bez plebiscytu.

Ponieważ odnośnie do kompromisu nie były podane żadne konkretne daty wskutek niewypowiedzenia się Litwinów roboty komisji zostały przerwane do czasu otrzymania ze strony Litwinów ostatecznej odpowiedzi.

UWAGA:

Dziś otrzymałem wiadomość, że Łotysze zgodzą się na usta-